بسم الله الرحمن الرحيم

موسيقي او نوي ليکوالان

مؤلف مولوي عبدالهادي حماد

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

الحمدلله الذی اعدا لسامعین الغنآء عذاب مهین . کما قال الله تعالی : ومن الناس من یشتری لهوالحدیث لیضل عن سبیل الله بغیرعلم ویتخذها هزوا اولئك لهم عذاب مهین O (سورة لقمان ۶) قال : عبدالله بن مسعودفی تفسیرلهوالحدیث : والله هوالغناء . والصلوة والسلام علی من وعد بوجوب المسخ والقذف والخسف لظاهرین الغناء کما قاله : فی هذه الامة خسف ومسخ وقذف واذا سئل منه وقت الوقوع فقال : اذاظهرت القینات والمعازف وشربت الخمور . (رواه ترمذی) محمد واله واصحابه الذین اتفقوا باتباعه وعلی جمیع من تابعهم باحسان الی یوم الدین .

وبعـــــد :

درنولوستونکو : دښتن تعالی (جل جلاله) لورینه ده چي دیوه داسی دین په ملنه یي نازولی یوچي ددنیاوی ښکلی ژوندون دېکاو اودبیاژوندون دتل پاتی هوسایی لپاره داسی اصول پکښی نغښتی دی چي دپیل څخه ترپایه پوری یوه نقطه نیمګړتیا نه ده پکښی بریښیدلی .

هوکی : دایو واقعیت دی څکه که وهغه شیانو ته ځیرسو چي دعملیت په ډګرکي مولیدلی دی او هیڅ سترګي پری پوتولای نسو نو یقیناً مودزبات ترېریده رسولای سی . دبیلګي په ډول : اسلام ښودلی ده چي موسیقی حرامه ده ،داچي ولی وروسته به ثابته سی ، اواسلام پرانسانانو هیڅ داسی شی حرام نه ګرځوی ترڅو داخروی ګټو ترڅنګ دنیاوی ګټی نوی پکښی . لکه څرنګه چي په پیل کي اسلام موسیقی حرامه کړه نو شاوخوا (۱۴) پیړی عمل وربلندی وسو دپورتنیو پیریو په اوږدو کي رنځ پوهانو (طبیبانو) اواروایوهانو نظروکړی ووچي موسیقی دځینو دماغی رنځونو درمل ده اوحال داچي اسلام هیڅ یوداسی شی پرانسانانو حرام نه ګرځوی چي په هغه کي دانسان روحی یاجسمی ګټه وی ، خوله نیکه مرغه حق هیڅ وخت نه پټیږی دیویشتمی پیړی اروایوهانو چي انسان د (سیکالوجی) لمخی څیړلی دی جوته کړی یي ده چي بالعکس (سرلټ) موسیقی دځینو روانی اودماغی ناروغیو لامل ده څکه په طبعی ډول انسان چي په نورمال حالت کي موسیقی واوری خامخا په روحی تحرك راځی او هغه څه یي په خیال کي راځی چي دد ه ورسره مینه وی کله چي دخیال (حس) دمینه لرونکی شی درك وکړی په پایله کي یي دخوند پرځای یوډول تزلزل اوناارامتیا منځته راځی چي همدغه ددوام څخه وروسته یوډول نه رغیدونکی روانی ناروغی ده . دلازیاتو معلوماتو لپاره لویدیځی (غربی) اواروپایي ورځپانی دنوو اروایوهانو نظریات مطالعه کړی چي د (انترنیټ) د ویب پانوله لاری په اسانه ترګوتو کیدلای سی .

که څوك پدي آند وی چي انسان ښتن تعالی (جل جلاله) داسی جوړکړی دی چي طبعا دموسیقی سره مینه لری اوخوند پری اخلی نوبیا یي ولی پری حرامه ګرځولی ده ؟ نوموری آند به هغه وخت دویلو وړوی چي دلاندی دوو پوښتونو جواب یي ویلی وی لومړی داچي دااړینه نه ده چي انسان دهرشی غوښتنه کوله هغه شی باید حرام نسی څکه انسان ډیروخت دداسی شیانو غوښتنه کوی چي په ښکاره دانسان تاوان وی لکه غلاکول ، زنا کول ، شراب چیښل اوداسی نور داټول هغه شیان دی

Download from: aghalibrary.com

چې په ښکاره يې ټول بشريت ته بدی پاڼلی معلومی دی نو هر شی چې انسان غواړی هغه درواوالی لارنده . دويم داچې پورتنی پوښتونکی انسانی مينه دموسيقی سره نوی څيرلی ،

دايو څرګند حقيقت دی چې دانسان نفس دموسيقی داوريدلو سره مينه لری مګر دومری پکارده چې وښودل سی چې کوم نفس دموسيقی سره مينه لری ؟ ځکه نفس دری حالته لری .

الف : نفس اماره : نوموړی نفس دهغه نفس څخه عبارت دی چې انسان بدو اوناسمو کارونو ته هڅوی اودهغه بدو کارو سره مينه لری چې دالله (جل جلاله) مباعدت پکښی نغښتی وی لکه چې الله (جل جلاله) فرمايی :

ان النفس لامارة باالسوء . (يوسف ۵۳)

ژباړه : بيشکه نفس زيات امرکونکی دی په بدو سره .

ب : نفس لوامه : نوموړی نفس دهغه نفس څخه عبارت دی چې دعلوی عالم ولوری ته هڅه کوی اودناوړه کارونو څخه تيښته کوی که کومه تيروتنه ځنی وسی دځان لپاره يې شرم ګڼی اوځان ملامت بولی ، لکه چې الله (ج) فرمايی :

ولااقسم بالنفس اللوامة (قيامة ۲)

ژباړه : قسم کوم په نفس ملامت کونکی باندی .

ج : نفس مطمئنة : نوموړی نفس دهغه نفس څخه عبارت دی چې دعلوی عالم ولوری ته ميل کوی اودخښتن تعالی(ج) پر پيروی اواطاعت باندی خوند اخلی او په کښی ورته پوره ارامتيا اوتسلی وی لکه چې الله (ج) فرمايې :

يأ يتهاالنفس المطمئنه ارجعی الی ربك راضية مرضية .(الفجر ۲۷ ـ ۲۸)

ژباړه : اې نفس ارام نيونکی ! (زما په ذکر) راوګرځه (ددنيا نه) وخپل رب ته په داسی حال کې چې راضی يې (ته دالله (ج) څخه اوالله (ج) سته څخه) راضی وی .

پورتنی دری حالتونه که څوك دزړه ومخ ته کښيږدی نو ښکاره خبره ده چې انسان دنفس اماره په حالت کې دموسيقی سره مينه لری ځکه نفس اماره تل داسی غوښتنی کوی چې دانسان لپاره په ريښتنيی ډول تاوان وی لکه غلا ، زنا اوداسی نور ، هغه وخت به پورتنی سوال پرځای وای چې مطمئنه نفس الله(ج) داسی جوړکړی وای چې دموسيقی سره يې مينه لرلای اوبيا باندی حرامه سوی وای ددې خبری دثبوت لپاره چې مطمئنه نفس دموسيقی سره مينه نه لری دټولو انبياؤ (ص) ، اصحابو (رض) ، اولياؤ(رح) اوصلحاؤ شتون دی چې يوه هم دموسيقی سره مينه نه ده ښودلی که څوك دسهروردېي طريقی تګ لاره دبيلګی په توګه ښيې نوويلای سم چې کومه موسيقی چې په کوم تعريف موږ پيژنو هغه دغه موسيقی نه ده بلکی هغه يوکيف اوپه ښکلی اواز مذهبی شعرويل ووچې دځينو اٰلاتو په مټ راځی ځکه نوموړی طريقې رباب ، شپيلی ، ډول اوداسی نور استثناء کړی دی . اوس راځو معاصره موسيقی ته لومړی بايد معاصره موسيقی وپيژنو په اوسنی وخت کې چې موسيقی اوريدل کيږی درباب ، ډول اوشپيلی په ملنه غزل ويل دی دغه موسيقی هغه موسيقی ده چې په ناروالی کې يې هيڅا نه شك کړی دی اونه يې اختلاف کړی اوپه تيرو پيړيو کې چې ځينو علماؤ کوم اختلاف کړی دی اويايې ځينو درواوالی پريکړه کړی ده هغه يواځی غناء (په ښکلی اواز شعرويل دی) اوياهغه موسيقی ده چې مستی نه راولی لکه دساعت زنګ يا دکوردخبرولو زنګ (ګينټی) او اوسنی موسيقی چې اوريدل کيږی چې په ريښتيانی ډول خلګ فحشاؤ اوبدو کارو ته هڅوی په ناروا والی کې يې هيڅ شك نسته اونه تيروپيړيو څخه چا اختلاف پکښی کړی دی ځکه امام قرطبی ليکی : کومه تګ لاره چې ځينو صوفيانو په اوسنی وخت پيداکړی ده چې دشعرو په ملنه باجې ، شپيلی اوداسی نوروهی دغه کار حرام دی .

قرطبی جلد (۴) صفحه (۵۴)

بدبختانه ددغه نازك تارڅخه ځینی خلک بده استفاده کوی دفحشاؤ اوناوړه کارونو لاره پرانیزی ترڅو دعقیدوی پلوه ناتوانه خلګ په بیړه دفحشاؤ او نارواوو کندو ته ورولویړی لکه دافغانی ټولنی یونوموتی پوه چې زما په اْند یې په مغزو کې غرونه غرونه پوهه ښکاری اویو اثریې دموسیقی دجواز لپاره چاپ سوی دی خوزما په اْند دڅیړنی اوشننی وروسته دنوموړی عالم ویناوی دحنفی مذهب ترڅنګ دنورو مذهبونو سره هم برابری ندی ځکه کوم دلائل چې نوموړی دموسیقی دجواز لپاره تهیه کړی دی لومړی خوهغه ټول دلائل دښکلی اواز دجواز لپاره دی چې یوڅوك دشرعی اصولو سره برابر شعرپه ووایی اویا دزنګ لپاره دی دهغه موسیقی لپاره ندی چې مستی منځته راوړی لکه رباب ، شپیلی ، باجه اوداسی نور دویم داچې زموږ افغانی ټولنه په تغلیبی ډول یوه حنفی مذهبه ټولنه ده لیکوال یودلیل هم دحنفی مذهب له لوری ندی راوړی بلکی ټول دلائل یې دنورو مذهبونه اویا غیرمقلدینو راوړی دی چې دحنفی مذهب دنوموتوعلماؤ لخوا په ټینګه ردسوی دی اودسوالو لپاره یې قناعت بخشه جوابونه ورکړل سوی دی .

دیادونی وړده چې لیکوال دموسیقی دجواز دومری لاره پرانیستلی ده چې دافغانی ټولنی ټوله موسیقی یې رواکړی ده اْن تردی چې دښځواواز یې لاهم جائز کړی دی اوحال داچې کومه موسیقی چې اوس په افغانی ټولنه کی اوریدل کیږی یا په کیسټونو اوسیډیانوکې خرڅیږی ټوله دفحشاپرلوری خوځښت دی دغه موسیقی دټولو علماؤ په اتفاق حرامه ده اوهیڅ ثبوت درواوالی یې نسته که څه هم لیکوال یوځای ویوه چوکاټ اشاره کړی ده خو هغه یواځی دده خیالی انځور اوپریکړه ده په اوس وخت کې هیڅوك ددې جوګه ندی چې دیوه بډایه اسلام لپاره دی په یوه پریکړه کې چوکاټ وټکایی په ځانګړی توګه هغه څوك چې دڅلورو مذهبوپریکړه یې ترشاکړی وی اوخپله پریکړه تپی ځکه تفسیراحمدی لیکی دموسیقی درواوالی په اړه په یوه مذهب کې لارنسته

(تفسیراحمدی صفحه ۶۰۳) .

بااالاخره یواځی اویواځی دخپل دینی مسؤلیت اودخپلی ټولنی دچوپړ په موخه اړسوم ترڅولیڅی راونغاړم اودقران ،حدیث ، تفسیر اودمذهب په رڼاکې وشنم چې موسیقی په څومری تینګو دلائلو حرامه ده اوپراوریدو ئی څومری په لوړه کچه بندیز دی اووښیم چې څوك دموسیقی درواوالی لاره لټوی څومري یې لاره چپه کړی اودټولنی دچوپړپرځای یې دټولنی سره څومری ظلم کړی دی که څه هم زه دناپوهی څخه په ملاسته یم خودمذهب د ځینومخورو علماؤ دکتابونو څخه به ځینی دلائل رااخلم که څه هم زه دحنفی مذهب مقلد یم اوافغانی ټولنه هم په تغلیبی ډول سره حنفی مذهبه ده اوزموږ داعتماد لپاره یواځی دمذهب پریکړی بسنه کوی خوبیا به هم دایاتو اوحدیثو شریفو ترڅنګ د پاته درو ریښتینو مذاهبو نظریات راواخلم په ځانګړی ډول دهنددنیمی وچی سترعالم مفتی محمد شفیع صاحب لیکنه (اسلام اورموسیقی) ترڅو په څرګند ډول معلوم سی چې دموسیقی حرام والی هغه حقیقت دی چې دڅلورمذهبونو په اتفاق منل سوی دی ، الله(ج) دی توفیق رانصیب کړی اوالله (ج) دی زما دغه کوچنی لیکنه دټولنی دوګړو داستفادی وړوګرځوی اوالله (ج) دی یې دقبولیت په لورینه ونازوی .امین یارب العالمین

والحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی سیدالمرسلین محمد واله

اصحاب اجمعین O

العبدالافقر الی الله عبدالهادی (حماد)

(۸ ـ ۲ ـ ۱۳۸۶ هجری شمسی)

****

ایادموسیقی درواوالی لپاره دهرچاقول ثبوت کیدای سی ؟ بلکی نسی کیدلای

Download from: aghalibrary.com

که وحقیقت ته ځیرسوحتما دی نتیجی ته رسیږو چې ښښتن تعالی (ج) لکه څرنګه چې یې په څرګندډول دانسانانو په بڼوکې یې توپیرپیداکړی دی همدا ډول یې په فکرو کې یې هم په دغه پیمانه توپیرپیداکړی دی یعنی یواړخ به یې داوی چې یوڅوك به دیوه شی سره مینه لری بل ځوك به بیا دبل شی سره مینه لری چاته به سپیڅلی شی خوند ورکوی چاته به بیا یو کړغیړن شی خوند ورکوی چاته به داسی پریکړه خوند ورکوی چې دده دافکارو سره ورته والی ولری خوبل چاته به بیا معکوسه پریکړه خوند ورکوی اوداهم جوته ده چې ټولی پریکړی په قران اوحدیث کی په تفصیل ندی بیان سوی بلکی ځینی مسائلی په قران کې حل سوی دی ، دځینوتفصیل بیا په حدیث کې بیان سوی دی اوځینی اجماع الامت ته پاته سوی دی نوکومی مسائلی چې په قران اوحدیث کې تفصیلا نوی حل سوی دحل لپاره یې دوی لاری سته .

الف : یواځی دمذهب پرپریکړو اعتمادوسی اودمذهب پرڅیړنو اوشننو بادی بسنه وسی اودلائل ټوله دمذهبی منځ پانګی پرلوری پریښودل سی .

ب : دامت محمدی(ص) دهراٰندی او هرعالم خبره داعتمادوړوګڼل سی اووینایې دلیل لپاره دقبولیت وړوګڼل سی .

اوس نو که سالم فکرپورتنیو دوولارو ته ځیرسی اوتریوه بریده شننه پکښی وکړی اوفکری میشت غالی دخیرو اوپیرو څخه پاك کړی نو یقیناً به دې نتیجې ته ورسیږی چې یواځنۍ دخلاصون لاره دمذهب تقلید دی ځکه که دمذهب تقلید ونسی نوپه نړۍ کې په میلنونو داسی کسان سته چې دنظرښښتنان دی اوداهم جوته ده لکه چې وموویل ترډیره حده پوری یې نظرونه یودبل سره توپیرلری نولازمی ده چې هرڅوك به دمسئلی دحل لپاره خپل نظرپه کاراچوی ټولی مسائلی به دخپل نظرمطابق حلوی اودقران اوحدیث تاویل به په خپله رایه دخپل نظر مطآبق برابروی په پایله کښی به اسلام په نړۍ کې په میلنونو ډوله سی اوحال داچې اسلام یودین دی حق یودی دامت محمدی (ص) داتفاق اواتحاد پرځای به بیلتون رامنځته سی اوداالله (ج) دامرڅخه به سرغړونه راسی چې په یووالی یې کړی دی مسلمانان به پرډلو ډلو وویشل سی حق به ترمنځ ورك سی دټولنی وګړی به سخت اختلاف سره مخ سی هرڅوك به دهغه چا قول رانقلوی چې دده خوښ وی . اوکه دمذهب تقلید وسی پورتنی ټول ربړونه اوستونزی به لمنځه تللی وی داسی نده چې دمذهب پریکړی نوپه باطله روانی دی او هرانسان اړدی چې خامخا به یې تقلیدکوی بلکی ټولی مسئلی دمذهب په رڼاکې د حق په غیږه کې حل سوی دی . بل لادا چې هرسړی ددې جوګه ندی چې دمذهب په څیردی څیړنه وکړی باالاخره ویلای سو چې دمذهب دتقلید پرته بله هیڅ دخلاصون لاره نسته اونه دهرچاقول دیوې موضوع دثبوت لپاره دلیل کیدای که څوك ورته کارکوی هغه په حقیقت کې دپورتنیو مشکلاتو دراوړلو اورته لمن وهی دمثال په ډول که دهغه لیکوال څیړنه راواخلو چې دموسیقی درواوالی لپاره یې کړی ده اوموسیقی یې روا بللی ده نوویلای سو چې څوك موسیقی ته درواوالی لاره لټوی اوحال داچې شاوخواد (۱۴) پیړیو په اوږدوکې دقران ، حدیث او(۹۵) فیصده علماؤ لخوا یې دحرمت تثبیت سوی دی اوڅلورو حقو مذهبونو دقران اوحدیث په رڼاکې پری اتفاق دی نوموړی کس دپورتنیو دلائلو پرته دصوفیانو دیوې لږکی ډلی ویناوی اویا دداسی علماؤ ویناوی ددلیل په موخه راخلی چې داصحابو کرامو په مخالفت تفسیرکوی اویادځینو علماؤنظرراخلی چې دهغه مطلب یوشی وی اودی بل څه ځنی ارا ده کوی ایا دغه کار په اسلامی ټولنه کې مخالفت اچول ندی ؟ ایادغه کاردمسلمه امت دډلو ویشلو لارپرانیستل ندی ؟ څوك چې دومری علماٰء اوټول حق مذهبونه پریږدی اودلږکیو نظرته وده ورکوی اودټولی ټولنی په منځ کې یوه نوی اختلافی اورته لمن وهی ایادا داالله (ج) دلاندینی قول مخالفت ندی ؟ چې الله (ج) فرمایې :

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولاتفرقو ا (ال عمران ۱۰۳)

ژباړه : منګولی ولګو ی په رسی داالله (ج) (یعنی داالله (ج) په قران باندی) ټوله، اوبی اتفاقی مه کوی .

اوڅوك چې پورتنی کارکوی ایا درسول (ص) دلاندینی قول مخالف ندی ؟ چې رسول (ص) فرمایی :

عن ابی هریرة (رض) قال سمعت رسول الله (ص) یقول ما نهیتکم عنه فاجتنبوه وما امرتکم فاتوا منه ماستطعتم فانما اهلك الذین من قبلکم کثرت مسائلهم واختلافهم علی انبیائهم . (رواه البخاری)

ژباړه : دحضرت ابی هریرة (رض) څخه روایت دی چې فرمایی : درسول الله(ص) څخه می واوریدل چې ارشاد یې فرمایی : دکوم شی څخه چې می منعه کړی یاست ځان ځنی وژغوری اودکوم شی امر چې می درته کړی دی دخپل توان په پیمانه یی عملی کړی (ځکه) بیشکه هغه کسان چې له تاسو څخه مخکی تیرسوی دی (له دی امله) تباه اوهلاك سوی دی چې خپلی

زیاتی مسائلی یې (دانبیاؤ څخه کولی یعنی تجسس یې کوی اوبی ځایه پوښتنی یې کولی) اواختلاف یې په انبیاؤ کې کوی . ځوك چې پورتنی کارترسره کوی یعنی موسیقی روابولی ایا دغه کس به داصحابوکرامو (رض) مخالف نوی ؟ دمثال په ډول عبدالله بن مسعود (رض) او عبدالله بن عباس (رض) دلهوالحدیث په تفسیر کې چې په قران کې راغلی دی داسی فرمائی :

والله هوالغناء .

ژباړه : په الله (ج) قسم یادوم چې لهوالحدیث سندری ویل دی .

یعنی ددوی په اند الله (ج) چې کوم عذاب دلهوالحدیث په ایات کې ښودلی دی دسندری ویونکی لپاره دی . ښکاره خبره ده چې موسیقی حرامه سوه ځکه دموسیقی سره مل سندری تر هغه ډیری بدی دی چې یواځی وی . اوس نو یوځوك چې نه صحابی دی اونه تابعی دی هغه وایې : چې لهوالحدیث موسیقی نده مطلب دادی چې موسیقی حرامه نده که څه هم داصحابو (رض) مخالفت پکښی وی اوحال داچې څلور حق مذهبونه په دغه موضوع کې دپورتنی مفسرینو اصحابو داند سره هم نظره دی پدی ځای کې یودمخورو اصحابو تفسیردی اویو دیوه ورستی عالم تفسیردی چې داصحابو دمخالفت ترڅنګ یې دمذهبونو څخه هم پدغه موضوع کې لاره بدله کړی ده .که داصحابو(رض)پرتفسیرعمل وکړو موسیقی حرامه ثابتیږی اودمذهب څخه انحراف هم نه راځی اواحتیاط هم پدې لاره کې دی . که دورستی عالم پرتفسیرروان سو موسیقی حلاله ثابتیږی خو دمذهب ترشاکول پکښی نغښتی دی .

درنو لوستونکوکه ځوك داصحابو په مخالفت تفسیرکوی اودمذهبونو څخه لاره بدلوی ایا دغه تفسیردقبول وړدی ؟ که ځوك پورتنی موثق تفسیرپریږدی یعنی داصحابواومذهبونوتقلید پریږدی دورستی عالم تفسیررانقلوی بیا ددغه تفسیر دمخالفت په مټ موسیقی حلاله ثابتوی ایا دغه کار داصحابو (رض) پرمقدسو افکارو تیری ندی ؟ یوځوك چې په یوه ژبه کتاب لیکی اودهغه ژبی ویونکی حنفی مذهبه وی لیکوال ددغه ژبی ویونکو ته ددوی دحق مذهب په خلاف موسیقی رواکوی ایا دغه کاردډوی دمذهب څخه لیری کول ندی ؟ اودا پدې معنی ندی چې تاسو خپل مذهب پریږدی زماپروینا باندی باوروکړی ؟ یوځوك چې دحنفی مذ هب ټولنی ته دنظآم الدین اولیاء قول بې له کومی حوالی رانقلوی چې وایې : ځوك چې دموسیقی په حرمت کې دامام ابوحنیفة (رح) قول ثبوت غواړی ولی به پردې قوم باندی دالله (ج) عذاب نه راځی . دغه قول رانقلول

دحنفی مذهب دبی ارزښتی تثبیت ندی ؟ اوحال داچې دغې ټولنی دخپل مذهب دساتنی لپاره وینی توی کړی دی اوپه دغه ټولنه کې په سلهاوزره علماء راغلی دی اوهغوټولو دوی ته دغه مذهب غوره بللی وی اوهیڅ عالم دموسیقی درواوالی لاره نده پرانیستلی ایا دغه کاردلیکوال دخپل عزت لمنځه وړل ندی ؟ ځکه که دحنفی ټولنی یو بی تعلیمه وګړی دنظام الدین اولیاء پورتنی قول واوری ایا دغه کس به دنظام الدین اولیاء لوړ مقام ته په الفاظو تاوان نه ورسوی ایا نقلونکی ته به بدونه وایې حال داچې حنفی مذهبه وګړی ټول پرخپل مذهب باندی ټینګ ولاړدی دنظام الدین اولیآء پورتنی قول رانقلول دنظام الدین اولیاء عزت ته نقص رسول ندی په پورتنی ډول ؟

درنولوستونکو ! حق یوه داسی ملغره ده چې درنیا په مټ یې هرغوښتونکی ترخپله هدفه رسیدلای سی . په ښکاره توګه چې عام خلګ ښه په پوهیږی دحق موندلو لپاره یوه اسانه لاره داده : عموما دیوې خبری دخیړلو اوسپینولو لپاره درایو اکثریت ته کتل کیږی په کوم لوری کې چې دشرعی دلایلو په ملنه درایو اکثریت وی په تغلیبی ډول حق په هغه لوری کې وی انشاء الله وروسته به ثابته سی چې امت محمدی تقریبا ټوله پدې اند دی چې موسیقی حرامه ده کوم کس چې یې دجواز لاره لټوی ایا دغه کس به ځومری حقیقت ته نژدی تاسو خپله قضاوت وکړی ؟ اوس راځو اصلی موضوع ته چې دموسیقی دحرمت څخه عبارت ده کوم لیکوال چې دموسیقی درواوالی لپاره هڅی کوی اودقرضاوی ویناوی ددلیل لپاره راخلی په حقیقت کې دحق څخه بیلتون دی ځکه که لیکوال لطفا خپله مطآلعه یواځی دقرضاوی پررساله باندی راچاپیره نکړی بلکی دفقهه شریفی په لوی علم کې معتمد کتابونه مطالعه کړی نودقرضاوی خبری به بیخی بی بنسټه ورته ښکاره سی دقرضاوی رساله هغه رساله ده چې دځینو حکومتونو لخوا یې دنه مشروعیت اورد له امله پرنفوذ بندیز لګیدلی دی ځکه ده هغه څه ته اجازه ورکړی ده چې قران ، حدیث اودوی په رڼاکې مذهب حرام کړی دی چې دموسیقی څخه عبارت دی .کوم لیکوال چې موسیقی روابولی اوبیا یوه لیکنه دټولنی دچوپړ په موخه کوی نو که لیکوال ریښتیا دچوپړ په هیله وی نوده ته پکاره ده چې چوپړدهغی ټولنی دمذهب په رڼآ کې وکړی چې هغی ټولنی (۱۴) سوه کاله عمل باندی کړی دی لطفا دی دخپلی ټولنی سره ظلم نکوی اوخپله ټولنه دې دخپل حق مذهب څخه نه لیری کوی .

ليکوال که دمذهب پرته دموسيقی درواوالی لپاره قران او حديث ته لاس غځوی په قران اوحديثکی خو داسی څه نسته چي دموسيقی رواوالی په ثابت سی اوکه نورایاتونه رااخلی اودخپلی خوښی مطابق يي تاويل کوی نواياداهلی کتابو کارنه وو؟ ،که يي دتفسيربالرای داصولومطابق وکړی نولومړی خو نوموړی ليکوال مجتهد ندی اونه کيدای سی فرضا که سی نودی دي دقران اوحديث تفسير دحزم اوقرضاوی دنظرلمخی نه راته کوی بلکی داصحابو دنظر مطابق دی يي راته وکړی ځکه هغه تردوی په ځوچنده بهتردی اوکه دهغه اياتو په تفسير کي چي موسيقی حرامه ثابتوی دنورو علماؤ ويناوی دلائل وای ايا دابه دقبول وړوی ؟ اوحال داچي دمذهب يومعتمد عالم امام ربانی فرمايی :

دموسيقی په رواوالی کي دهر متصوف وينا دليل نسی کيدای .

المکتوبات ، لومړی ټوک ، (۲۶۶) نمبر مکتوب

والله اعلم بالصواب

*****

ايا موسيقی پاک شی ده؟

دعلامه قرضاوی قول چي داسلام اوموسيقي نومی کتاب په اتمه صفحه کي رانقل سوي دي چي وايي : الله (ج) هغه تيری کونکي بولی چي حلال اوپاک شی حرام اوکرغيرن بولی .نوموسيقی خوداسی شی ده چي انسانی فطرت يي غوښتنه کوی اوخوند پری اخلی لکه معده چي دپاکو اوحلالومشروباتواوماکولاتو څخه خوند اخلی نوکوم کس چي انسان ددغه فکری غوښتنی څخه منعه کوی اودغه سپيڅلی شی حرام بولی هغه کس تيری کونکی دی ځکه الله(ج) فرمايی :

ياايهاالذين آمنوا لاتحرموا طيبات ما احل لکم ولاتعتدوا ان الله لايحب المعتدين.

ژباړه : ای هغه کسانو! چي ايمان موراوړی دی مه حرامه وی هغه پاک شيان چي الله(ج) حلال بللی دی تاسو ته اوتيری مه کوی الله(ج) تيری کونکی کسان نه خوښوی .

ښاغلی قرضاوی زياتوی هرانسان لره پکارده چي دتيری کونکی کيفيت څخه ځان وژغوری .

اوس نوکه دقرضاوی خبرو ته ځيرسو قرضاوی موسيقی دنورو سپيڅلو ماکولاتو په څيربولی اودنورو پاکو ماکولاتو حکم موسيقی ته ورکوی نودغه کارته دقفه اوعلم اصول له انده قياس ويل کيږی ثابته خبره ده چي قياس خپل شرطونه لری چي له جملي څخه يي ددواړو لورو په ځينو شيانو کي برابری ده کوم شيان

چي په ذات کي سره توپيرلری هغه ريښتينی قياس ندی بلکی قياس مع الفارق دی ښاغلی قرضاوی چي موسيقی پرحلالو شيانو باندی قياسوی داقياس مع الفارق دی اوپايله يي خواهش پرستي ده ځکه کوم شيان چي په قران کي حلال بلل سوی دی دهغوی په حرمت کي هيڅاختلاف ندی کړی اوموسيقی هغه شی ده چي په حرمت يي په ميلونو علماءقايل دی نويوشی چي اتفاقا حلال وی اوبل اختلافا حلال وی اودحلالوالی خوا يي هم ضعيفه وی ايا داسره برابردی ؟ ايا دغه کارته په شريعت کي وعيد ندی راغلی چي قرآنی ايات دخپل نظرمطابق جوړوی ؟ايا دغه شيان چي زيات سره توپيرلری قياس مع الفارق ندی ؟ اياداسی قياس کول جايز دی؟ بله خبره داده چي قرضاوی هغه کسان تيری کونکی بولی چي موسيقی حرامه بولی نوموسيقی خو عبدالله بن عباس اوعبدالله بن مسعود [رض] حرامه بللی ده نودده به اند خو(العياذبالله) دوی هم دمعتدينو(يعنی تيری کونکو) په ډله کی راغله هم داډول کوم مذاهب، مفسرين ، محدثين اوعلماء چي موسيقی حرامه بولی هغه هم دده په اند په تيری کونکوکي يعنی معتدين کي راځی ددومری اصحابو ،محدثينو ، مفسرينو اوعلماؤسپکونکی اودوی ته دتجاوز نسبت کونکی

به نوځه حکم لری ؟ اوخبره يې ترکومه بريده رېښتونې وی ؟ باالاخره معلومه سوه چې موسيقی داسی سپېڅلی شی نده لکه نورپاک ماکولاتيامشروبات چې معده خوند تری اخلی يانورظاهری حواس چې دخپلومربوطه غوښتونو څخه خونداخلی .بله خبره داده چې موسيقی دماکولاتو،مشروباتو او نو روظاهری حواسوسره پرتله کول تر ډيره ځايه شونی ندی ځکه موسيقی هغه شی ده چې دروانی غوښتنو سره اړه لری اوماکولات ، مشروبات اونورحواس دجسمی يافکری غوښتنو سره اړه لری ځنګه به بيل کيفيت لرونکی شيان سره پرتله سی که پرتله هم سی نو هر شی چې انسانی غوښتن ځای يې غوښتنه کوی هغه پاک ، سپيڅلی اوروا شی نسی جوړيدلای ځکه ، شراب ، دنامشروع جنسی خواهشاتو اشباع اوداسی نور هم به انسانی غوښتنوپوری اړه لری .

په هرشی کی اصل روا والی دی

کوم ليکوال چې دموسيقی درواوالی لپاره هڅی کړی دی نوددليلونو په لړکې يې يودادليل هم ويلی دی چې ټولی مسايلی په قران اوحديث کې تفصيلاندی حل سوی ځکه طبعا په نړی کی نوی نوی شيان رامنځته کيږی يا په بل عبارت هغه وخت دټولو موجوده شيانو نومونه په قران اوحديث کی نسوای ذکرکيدای نولدی امله دفقهاؤکرامو يوقانون دادی چې پر هرشی باندی دحرمت پريکړه درسته نده بلکی اصل په شی کی رواوالی دی يعنی اباحت دی نوپکارده چې پرموسيقی باندی هم درواوالی يعنی داباحت پريکړه وسی دليکوال پورتنی خبره يوڅرګند حقيقت دی خو دومری بايد ووايم چې ليکوال پدې ځای کې عمومی پريکړه کړی ده ټول

شيان يې پکښی رانغښتی دی اوحال داچې په هغو شيانو کې اصل رواوالی دی چې دحرمت خبره يې په قران کې نوی سوی اونه يې چا په حرمت کی اختلاف کړی وی ځکه که عمومی پريکړه وسی نودفقهی شريفی ترلړمطالعی ورسته به هرانسان داسی ډيرمختلف فيه شيان ووينی چې يقينا دمذهب له انده حرام دی مګر اختلاف پکښی سوی دی که په هرشی کی اصل اباحت سی نو بيخی ډير حرام شيان به داباحت په کټګوری کې رانونځی اوکه موسيقی ترفکری څيړنو لاندی ونيسو ويلای سو چې لومړی خوداخبره درسته نده چې دموسيقی حرمت ته په قران اوحديث کې اشاره نده سوی فرضا که يې ورسره ومنو نواصل په هغوشيانو کې اباحت دی چې دحرمت دلوری ترجيح يې نوی نوموسيقی خو دحرمت له اړخه مرجحه ده ځکه که نوای نو څلورو مذهبونوبه يې پرنه رواوالی باندی يووالی نوای کړی .

بالاخره ويلای سو دمذهب پوهانو دقانون پورتنی ماده چې اصل په شی کې اباحت دی دموسيقی درواکونکی لپاره هيڅ دليل نسی کيدلای ځکه که دغه ماده دهرشی درواوالی لپاره دليل سی نوديوه لوی ناورين لاره به پرانيستل سی اوحال داچې دموسيقی په حرمت کې احتياط دی اوپه حرمت کې به يې نجات يقينی وی اوپه اباحت کې نجات احتمالی وی نويقينی ګټه تراحتمالی ګټی غوره ده .لکه چې وايی : دع ماير يبيک الی مالايريبک .

ژباړه : هغه څه پريږده چې تا په شک کې غورځوی دهغه په پرتله چې تاپه شک نه اچوی .

دموسيقی پررواکونکی باندی رد

دهغه ليکوال دليلونه که مطالعه سی چې دموسيقی درواوالی لپاره يې راټول کړی دی نوپه عمده ډول يې ددليلونو نچوړ څلورخبری کيږی .

لومړی : دځينو اولياؤ ، صوفيوو اوځينو علماؤ ويناوی ددليل په موخه .
دوهم : ځينی حديثونه دموسيقی درواوالی دثبوت لپاره .

دريم :بله خبره يې داکړی ده چې دموسيقی دحرمت لپاره قوی حديث نسته

څلورم : دليکوال په اند دموسيقی حرمت په قرانکريم کی نسته .

که پدې لټه کې سو چې دلیکوال پورتني پنځه خبرې دثقه والی له پلوه پرکومه نقطه قرار لري ؟ اودموسیقی درواوالی لپاره دلیل کیدای سی که یا ؟ نوپکار ده چې دلیکوال خبرې یوه په یوه وڅیړو .

دلیکوال لومړی دلیل چې دځینو اولیاؤکرامو اوعلماؤ کرامو ویناوې یې ددلیل په موخه راوړې دی ترډیره بریده دریښتینی لارې دموندلو لپاره درستی ندی ځکه مخکې مو یوځای اشارة اوبل ځای موصراحة ویلی وه چې دشرعي پوښتني دحل لپاره الحمد لله په اسلامي نړۍ کې یوښکلي چوکاټ اویوښکلي قانون سته چې دمذهب څخه عبارت دی اوددیني پوښتنو دحل لپاره دهرچا قول ثبوت نسی کیدلای لیکوال ته پکار ده کومې ټولني ته چې یې کتاب لیکلی دی دهغه ټولنی دمذهب دعلماؤ اواولیاؤ کرامو ویناوې دی دثبوت لپاره راوړې لکه چې افغاني ټولنه یوه حنفي ټولنه ده لیکوال ته پکار ده چې دحنفي مذهب دعلماؤ او اولیاؤ کرامو ویناوې دثبوت لپاره راوړې حاصل داچې لیکوال ته پکارده چې دلیل لپار ه ایات ، حدیث اویا دمذهب دلیل راوړې . داسې ایات نه چې مذهب یې یوډول تفسیروی اودی یې بل ډول تفسیروی . ترڅودې حنفي مذهبه ټولنې پوره باور راسی داسی کړنه په دې معنی ده چې ستا په اند چې په سوو کلونه افغاني علماء نه پوهیدل اوموسیقی یې حرامه کړې وه خلک یې پرچپه روان کړی وه اوس به ستا پرلاری ولاړ سی اوکه ته دهرچا قول دثبوت لپاره رااخلې نو دهرچا قول خو درواوالی لپاره ثبوت نسی کیدلای ځکه داسی ډیری مسایلي په فقه عقایدو اونورو کی سته چې دمذهب دباندې یې علماء په وړاندې بیل ،بیل نظرونه لري که په هره شرعي پوښتنه کې دهرچا قول دثبوت لپاره رانقل سی نو دحق موندلو لپاره به څه ناورین رامنځته سی ؟ دمذهبي ټینګار په موخه ویلای سو چې دمذهب یوستر عالم امام رباني لیکی : دموسیقي داباحت لپاره دځینو صوفیوو نظریات دلیل نسی کیدلای .

المکتوبات ، جلد اول ، مکتوب نمبر (۲۶۶)

حاصل داچې دلیکوال دغه لومړی دلیل چې دځینو اولیآؤ اوعلماؤ دویناو څخه عبارت دی هیڅ دلیل نسی کیدلای ترڅو دحنفي مذهب دعلماؤ اوصوفیانو اقوال یې ددلیل په ډول نوی راوړی .

بله خبره داده چې دلیکوال ډیری ویناوی چې داولیاؤ اوعلماؤ څخه یې رانقل کړی دی په ز یاتو ځایو کې حواله نه لري اونه دموثقو کتابونو جلد اوصفحه لری چې یوډول شک رامنځته کوی البته دځینو ځایو پرته چې هغه هم دده مدعی نه ثابتوی .

دریمه خبره داده چې لیکوال دغناء دلفظ اودملاهي دلفظ توپیرندی کړی غناء په ښکلي اواز،شعر یاغزل ویلو ته ویل کیږی اوملاهي موسیقی ته ویل کیږی غناء چې په شعرکې ئي کومه غیرشرعي خبره نوی دزیاتو علماؤ په اند رواده کوم څه چې حرام سوی دی هغه موسیقی ده حاصل داچې په بیله موسیقی شعرویلو کې لادځینو علماؤ اختلاف سته نودهغه سندری به څه حال وی چې موسیقی هم ورسره وی .

دلیکوال دویـــــــــــــــــــم دلیل

دموسیقی رواکونکی لیکوال دخپلې مدعی دثبوت لپاره په دویم قدم کې ځینی حدیثونه راوړی دی چې داعتماد لپاره بسنه نسی کولای اونه دموسیقی دروا والی لپاره ثبوت کیدای سی ځکه که موږ داسلام دپیل انځورګری وکړو اودرسول الله (ص) دنبوت څخه بیا دده مبارک دظاهري ژوند ترپایه پوری ټوله تاریخ مطالعه کړو اړینه ده چې دې نتیجې ته به رسیږو چې درسول (ص) داسلام په خپراوی کې سترحکمت داوو چې په لومړیو وختوکې یې ونوو مسلمانانوته دهغه احکاموامر نه کاوه چې ددوی په اند به سختي ګڼل کیده .

بله خبره داده چې داسلام ټول اوامراونواهي په یوه ځل ندي راغلي بلکې ډیر داسې شیان به وه چې داسلام په پیل کې به جایز وه وروسته به دقراني ایاتو دنزول له امله حرام وګرځیده لکه مخکې چې مو وویل رسول الله (ص) نوی مسلمان کس ته هغه څه نه وړاندی کول چې ده به زحمت اوتکلیف ګڼل بلکې هغه وخت به یې نوموړی کس ته په کولو امر کاوه چې داسلام خوندبه یې وڅکیلکه څرنګه چې تراسلام وړاند ی نامسلمانو خلکو ډول ، ډول دودونه درلودل چې دجملې څخه یې موسیقی اوریدل ، نوروز لمانځل ، مهرجان لمانځل ، یو پربل باندی ځان غټ بلل اوداسې نوروه نورسول الله (ص) په تدریج اودوخت په تیریدوسره نوموړی کسان دناروا کارو څخه منعه کول لیکوال چې کوم حدیثونه رانقل کړی دی ټول هغه حدیثونه دی چې رسول الله (ص) په پیل کې داسلام ویلی دی لیکوال هیڅ داسې ثبوت نسی وړاند ی کولای چې په دقیق ډول دی دحدیث تاریخ معلوم کړی چې دغه حدیث په وروستیو کې ویل سوی دی ځکه د لیکوال دغه ویناوی چې کټ مټ یې دقرضاوی دکتاب

څخه رااخستی دی اوخپله یې ډیره کمه څیړنه کړی ده ددې څرګندونه کوی چې لیکوال دحدیثو ماهر ندی که وای نوده به خپله څیړنه کړی وای اودقرضاوی تقلید به یې نه کولای ځکه پدغه موضوع کې نورحدیثونه هم سته چې لیکوال ندی ترګوتو کړی یواځی یې هغه احادیث رانقل کړی دی چې قرضاوی په خپل کتاب کې ذکر کړی دی .

دیادونی وړده چې لیکوال چې کوم حدیثونه رانقل کړی دی رسول الله (ص) ته یې سند ندی رسولی نوموړی لیکوال ته پکار ده چې دټولو احادیثو دراویانو اسامی بیان کړی ځکه دده په اند خو دچا تقلید ندی پکار ځکه که پکاروای نوده به په څلورو حقو مذهبو کې دیوه مذهب تقلید کړی وای اودموسیقی پرنه رواوالی باندی به یې باور وای نوکله چې دده په اند تقلید نسو پکار نودی بیا ولی داحادیثو په سند کې دصحاحو برسند باندی اعتمادکوی ؟ ولی یې په سندکې تقلید کوی ؟ ولی یې په خپله په سند نه رسوی ؟ که دی وایې چې زه دصحاحو په لړکې دیوه په مذهب یم نودصحاحو مؤلیفین خو هم دموسیقی پرحراموالی باورلری ولی که یې نه درلودای نوښاغلی لیکوال به دخپلی خبری دثبوت لپاره په دوی کی دیوه نظر اووینا راوړی وای نوپکار وه چې ده خپل مذهبی قاید یوه ویناراوړی وای ځکه ټول حدیثونه خو دده دمذهبی قاید دراېی سره برابر ندی بلکی ضد اونقیض حدیثونه سته چې دمذهب په رڼاکې یې دتطبیق اویانسخی پریکړه کیږی .

(وعلی وجه التسلیم) که دلیکوال خبری بیله کوم دلیله ورسره ومنو یعنی داچې ټول هغه احادیث چې لیکوال رانقل کړی دی منسوخ ندی ، په سند رسیدلی دی نو دعلم حدیث قانون خودادی چې کله حدیثونه ضد اونقیض راسی لومړی ددغو حدیثونو په منځ که تطبیق شونی وی نوتطبیق کیږی اوکه تطبیق شونی نوی بیایې تاریخ اونورو رجحاناتو ته کتل کیږی اوپریوه باندی دنسخی پریکړه کیږی .

لکه څرنګه چې لیکوال ځینی حدیثونه داباحت لپاره رانقل کړی دی وروروسته به انشاء الله معلومه سی چې څومری حدیثونه دحرمت لپاره هم سته ،کوم حدیثونه چې لیکوال داباحت لپاره بی سنده اوبی تاریخه اوبی ثبوته رانقل کړې دی که ددغه ټولونیمګړتیاو سره سره ورسره ومنل سی نوددغوحدیثونوترمنځ خو تطبیق سوی دی اودحرمت خوا یې راجحه سوی ده اوداچې څنګه یې تطبیق سوی دی اوڅنګه یې دحرمت خوا راجحه سوی ده ؟ دغه کار ډیرزیات تفصیل ته اړتیالری که دچاړره وی چې داعتماد تنده پری ماته کړی نووګوری :

(اسلام اورموسیقی) دریم باب صفحه (۲۵۸)

دلیکوال دریــــــــــــــــــم دلیل

دموسیقی رواکونکی لیکوال دریم دلیل دادی چې دموسیقی دحرمت په اړه هیڅ قوی (پیاوړی) حدیث نسته که کوم حدیث راغلی وی هغه هم منقطع اویا ضعیف دی ځکه نوموړی لیکوال ابن حزم ظاهری هغه ویناوی رانقلوی چې وایې : کوم حدیث چې بخاری شریفی دموسیقی دحرمت په اړه روایت کړی دی قوی ندی ځکه دغه حدیث منقطع دی یعنی وصل (یوځای والی) یې دبخاری اوصدقه بن خالد ندی سوی اوپه منځ کې یې یونامعلوم راوی راغلی دی .

دلیکوال دغه دلیل دباور لپاره بسنه نسی کولای ځکه لومړی خو موږ ته دحدیث دنقلولو په صورت کې یواځی دبخاری سند ندی بلکی نوردحدیثو موثق اومعتمد کتابونه سته چې نوموړی حدیث یې په ډیرو قوی(پیاوړو) سندونو رانقل کړی دهمدې خبری دثبوت لپاره وګوری : بهیقی (۱۰\ ۲۲۱) .

دهند دنیمی وچی (برصغیر) ستر عالم مفتی محمد شفیع صاحب لیکی : دابن حزم پورتنی وینا دباور وړنده چې وایې : بخاری چې کوم حدیث دموسیقی دحرمت په اړه نقل کړی دی هغه منقطع دی (پری) دی ځکه محدیثینو دابن حزم پردغه وینا باندی سختی نیوکی کړی دی اودده دزړه خیالی سوالو ته یې په زړه پوری اوقناعت ورکونکی جوابونه ویلی دی ان تردی چې ځینو علماؤ یې په مخالفت ځینی خپلواکی رسالی لیکلی دی چې دشلمی پیړی دستر محدث ناصرالدین البانی رساله یې دیادونی وړده چې دابن حزم په رد کې یې لیکلی ده .

په آسیا کې دعلم داسمان دځلاندی ستوری مفتی محمدشفیع صاحب دهغو جوابو څخه چې محدیثینو دابن حزم په رد کې ویلی دی ځینی رانقل کړی دی دکوم چاچې په دومری وینا قناعت نوی اودنورو جوابودلیدلوسره یې مینه وی نو وګوری : (اسلام اورموسیقی) صفحه (۱۴۰)

دليکوال ځلـــــــــــــــــــــــــــورم دليل

کوم ليکوال چې موسيقی روابولی دخپلو دلايلو په لړ کې وايې : په قران کې هيڅ داسی لفظ ندی راغلی چې موسيقی يې حرامه ګرځولی وی .

دروند ليکوال ددغه خبری دسپيناوی اوڅيړنی په موخه د (لهوالحديث) لفظ راخلی چې دموسيقی دحراموالی لپاره مشهور لفظ په ايات کې دی ښاغلی ليکوال ليکلی : کوم کسان چې موسيقی حرامه بولی هغوی دابن عباس ،ابن مسعود ، ابن عکرمة [رض] اوځينو نورو په تفسيراستناد کوی چې دلهوالحديث تفسيريې په غناء سره کړی دی ليکوال زياتوی : دموسيقی درواکونکو دغه استناد درست ندی ځکه نورو مفسيرينو دلهو الحديث تفسير په موسيقی سره ندی کړی بلکی په نورو شيانو سره يې کړی دی لکه بی ګټی شيان اوهغه شيان چې دڅښتن تعالی [ج] دعبادت څخه بوختيا په راځی اوداسی نور.

اوس نو که دليکوال پدې خبره کې تم سو اوتريوه بريده يې وڅيړو ويلای سو چې دايوه ثابته خبره ده چې قران مجمل دی اوتفصيل يې په حديثو اوتفسيرکې نغښتی دی داهم ريښتينی حقيقت دی چې په قرانکريم کې په هغه پيمانه مفاهيم رانغښتی دی چې دټولو ځرګندتيا يې دبشری توان څخه وتلی دی خو ځينو مفسرينو يې لږ تفسير کړی دی يعنی ديوه ايات مفهوم يې په ټيټه اندازه سپړلی دی بل مفسر بيا ترهغه انداز زيات تفسير کړی دی اودريم بيا تردويم زياتوب کړی وی يومفسر ديوه ايات يومفهوم ښکاره کړی وی بل مفسر بيا هغه مفهوم پريښی وی بل مفهوم يې ښکاره کړی وی ځکه قران ډيرمفهومونه لری دمفسيرينو پورتنی کار پدې معنی ندی چې دويم مفسروايې چې داول مفسرتفسيرغلط دی اوهغه شی دقران مراد ندی ، اوس راځو لهوالحديث ته چې مفسرينو يې په تفسيرکې بيل بيل نظرونه ورکړی دی خو ديادونی وړده چې په ټولو مفسرينو کې هيڅا داسی ندی ويلی چې دلهوالحديث څخه موسيقی مراد نده که څه هم په نورو معناوو يې تفسير کړی وی اونه داسی تفسيرچاکړی دی چې دموسيقی دتفسير ضد وی دبيلګی په ډول يومفسروايې چې دلهوالحديث څخه هغه شی مراد دی چې يوڅوک دعبادت څخه مشغول کوی که دغه تفسيرته په دقت سره وکتل سی حتماموسيقی پکښې رانغوتی ده کچېری د لهوالحد يث څخه مو سيقی مراد نوای نوددومری مفسيړينو په کاروان کی به يوچاويلي وای چی لهوالحديث موسيقی نده څه دی چې په بل شی سره ئي تفسيرکړی وی ځکه لکه چې وموويل قرآن ډيری معنی وی لری کوم مفسير ښوچی د لهوالحد يث تفسير په نوروشيانو کړی دی په هغو ټولو شيانوکی موسيقی دا خله ده او مفسير ين هم پر دغه اند دی چی موسيقی په لهوالحديث کی را ننوتی ده که څه هم يې په ليکی ډول خپل نظر ندی ځرګند کړی د بيلګی په ډول ښاغلی ليکوال دمفتی محمد شفيع صا حب تفسير د لهو الحد يث پّه اړه رانقل کړی دی چې مفتي صاحب په معارف القران کي دلهوالحد يث تفسير په بی ګټو شيا نوسره کړی دی کچيری دغه تفسير پدی معنی وی چې مو سيقی په بی ګټو شيانو کی دا خله نده نوولی بيا نوموړی سترعالم دموسيقی په اړه خپلواک کتاب ليکلی دی چې موسيقی يې حرامه ګرځولی ده .

حاصل داچې دټولو په اتفاق موسيقی په لهوالحديث کي داخله ده اوالله [ج] ورته د سختوعذابو وعده کړی ده اوداخبره هم درسته نده چې موسيقی په قران کې نسته بلکی يقينا موسيقی په قران حرامه ګرځول سوی ده چې نورتفصيل اودلايل به يې انشاء الله تررااتلونکې عنوان لاندی وڅيړو .

والله اعلم بالصواب وعند ه ام الکتاب

******

دموسيقی ناوړه پايلی

مفتی محمد شفيع رحمة الله عليه ليکی :

دايوځرګند حقيقت دی چې دبشريت موخه دبندګۍ اولمانځنی لپاره ګرځول سوی ده ځکه څښتن تعالی [ج] فرمايی :

وما خلقت الجن والانس الاليعبدون .

ژباړه : ما ندی پیداکړی پیریانان اوانسانان مګرددې لپاره چې عبادت وکړی .

کله چې دانسانانو پیدایښت دعبادت لپاره سو نوهرشی چې دعبادت مخه نیسی اودخپل ربښتینی څښتن تعالی (ج) څخه یې لیری کوی ښکاره خبره ده چې هغه شی حرام دی .

موسیقی هغه شی ده چې انسان په لنډمهالی اومجازی خوندونو بوخت ساتی اودعبادت څخه یې غافله ساتی ځکه طبعی خبره ده چې انسانی ټولی کړنی انسانی فکر اداره کوی اوفکر یوداسی شی دی چې کله په یوشی بوخت سی نو ددویم شی داداره کولو جوګه ندی ځکه دپیژندنی محقیقنو (څیرونکو) ویلی دی : ذهن یوبسیط (مفرد) شی دی امتیاز (توپیر) ددووشیانوپه یوه ان کې نسی کولای نوکله چې فکر په مجازی لذت(خوند) اخته سی کله به بیا دالله (ج) اودهغه ددین مینه ورسره پاته سی دپورتنی خبری ښه ثبوت درسول الله (ص) په زمانه کې دشتمن مشرک (نضربن حارث)کړنی دی چې نوموړی دهغه کسانو لپاره خو سندری ویونکی وینځیانی رانیولی وی هغوته به چې رسول الله (ص) دعوت ورکړی وو اوداسلام سره به یې مینه پیداسوی وه نضربن حارث داسی کسان بیول میلمستیا به یې ورکول وروسته به یې په دغووینځیانو باندی سندری اوموسیقی ورته اورول ترڅودوی ددین څخه غافله کړی اوددې ناوړی لارې سره یې مینه زیاته سی بیابه یې ورته وویل : دمحمد(ص) دعوت اودین لذت (خوند) لری اوکه داموسیقی اوسندری ؟ ، وروسته الله (ج) داایات نازل کړی:
ومن الناس من یشتری لهوالحدیث ، الایة .

روح المعانی ، جلد (۲۱) صفحه (۲۷) الکشاف ، جلد دوهم صفحه (۴۹)

نومعلومه سوه چې دډیرپخوا څخه لامعلومه وه چې دموسیقی انسان ددین څخه غافل ګرځوی نو له همدی امله دموسیقی الاتو ته په عربی ژبه کې (ملاهی) یعنی غلونکی اوغافل کونکی وایې یا په بل عبارت په عربی ژبه کې نغمی (موسیقی) ته لحن وایې لحن معنی غلطی چې څوک دیوه حالت څخه بل حالت ته غلطوی. حاصل داچې دموسیقی یوه ناوړه پایله داده چې څوک موسیقی اوری ددین څخه به غافله وی .

دوهم داچې موسیقی اوریدل دنفاق اورشیندی ددې خبری دسپیناوی په موخه رسول الله (ص) فرمایې : الغناء ینبت النفاق فی القلب کما ینبت الماء البقل .

بهیقی جلد لسم صفحه (۲۲۳)

ژباړه : سندری په زړه کې داسی نفاق شین کوی لکه اوبه چې واښه شنه کوی .

دموسیقی په اوریدلوکی دغفلت اونفاق ترڅنګ نوربد اثرات هم نغښتی دی لکه اقتصادی ضعف ، قحطی اوداسی نور داچې ولی اوڅنګه ؟ دتفصیل لپاره وګوری :

(اسلام اورموسیقی) صفحه (۸۲)

موسیقی قرانکریم حرامه کړی ده

که څه هم په تیرو لیک پاڼو کې موځینی ځایونه ، ځینو قرانی لاربښوونو ته اشاره کړی ده چې موسیقی حرامه ثابتوی خو دلاروښانتیا په موخه څو ایاتونو لیکو ترڅو په ښکاره معلومه سی چې دلیکوال هغه خبره بی بنسته ده چې موسیقی په قران کی نده حرامه سوی .

الله (ج) فرمایی :

ومن الناس من یشتر ی لهوالحدیث لیضل عن سبیل الله بغیرعلم ویتخذها هزوا اولاءک لهم عذاب مهین . (سورة لقما ن ۶)

ژباړه : ځینی دخلکو څخه هغه څوک دی چې بی ګټی شیان رانیسی ترڅو (خلک) دالله (ج) دلاری څخه لاروړکی کړی بی له پوهی (پدې سپیڅلی لاره) پسی مسخری (خندا) کوی ددغه خلکو لپاره سپکونکی عذاب دی .

په پورتنی ایات کې الله (ج) وفرمایل هغه څوک چې لهوالحدیث رانیسی اوخلک په لاروړکی کوی زه سپکونکی عذاب ورکوم . اوس پوښتنه داده چې لهوالحدیث کوم شی دی چې الله(ج) حرام ګرځولی دی اوپه قران کې یې یادکړی دی ددې پوښتنی جواب په دمفسرینو څخه ازده کړو یوستر مفسر عبدالله بن مسعود(ض) فرمایی : په الله (ج) قسم یادوم چې لهو الحدیث غناء ده حاصل داچې لهوالحدیث موسیقی ده ځکه چې غناء دمو سیقی پرته شعر ویل دی په ښکلی اواز سره نوکله چې موسیقی ورسره مل سی نوبه یې څه حال وی . الله(ج) دموسیقی لپاره سپکونکی عذاب وښودی دعبدالله بن مسعود(رض) پورتنی روایت قاضی شوکانی رانقل کړی دی اوبیا لیکی : نوموړی روایت ابن ابی شیبه ، ابن حکیم اوبهیقی په صحیح سند سره روایت کړی دی .

اسلام اورموسیقی صفحه (۱۱۰)

نیل الاوطار (۸ \ ۱۰۰\ )

سنن الکبری للبهیقی (۱) ۲۲۳ \

مستدرک الحکیم (۲\ ۴۱۱)

تفسیرابن جریر (۲۱ \ ۳۶)

بهیقیی لیکی : عبدالله بن عباس (رض)ویلی دی : په پورتنی ایات کې چې الله (ج) کوم شی حرام کړی دی : سندری دی او هغه شیان دی چې دسندرو په څیر وی امام بهیقیی زیاتوی دغه خبره موږ دمجاهد ، عکرمه اوابراهیم نخعی څخه هم روایت کړی ده .

الادب المفرد مع فضل الله الصمد (۲\۶۶۳)

السنن الکبری للبهیقی (۱\ ۲۲۱\ ۲۲۳)

تفسیرابن کثیروایي : پورتنی ایات دسندرو ږغولو په اړه نازل سوی دی .

تفسیرابن کثیر (۳\ ۴۴۳)

روح المعانی (۲۱ \ ۶۷)

دنوموړی موضوع لپاره مفتی محمد شفیع صاحب رغنده څیرنه کړی ده زه به یوازی دنقال په ډول دښاغلی مفتی صاحب دلیکنی څوخبری رانقل کړم :

الله(ج) فرمایي :

افمن هذا الحدیث تعجبون وتضحکون ولاتبکون وانتم سامدون .

(النجم ۵۹\ ۶۰\۶۱)

ژباړه : ایا تاسو ددې خبری څخه تعجب کوی اوخاندی اونه ژاړی حال داچې تاسو لوبی کوی اومستی کوی .

په پورتنی ایات کریمه کې الله (ج) دسامدون لفظ ویلی دی یعنی تاسو سمود کونکی یاست اوس خبره داده چې سمود څه ته وایی ؟ دسمود په اړه امام ابوعبیده فرمایی : په حمیرژبه کې سمود سندروته وائی . عکرمه هم ورته روایت کړی دی اوبخاری هم دعکرمه قول رانقل کړی دی .

روح المعانی (۲۷\ ۷۲)

صحیح بخاری مجتبائی (۲\ ۲۷)

علامه ابن منظور لیکی : روی انه قال السمود الغناء لغة الحمیر .

ژباړه : دعبدالله ابن عباس (رض) څخه روایت سوی دی : نوموړی فرمایی : سمود په حمیرژبه کې سندروته وایي .

لسان العرب (۴ \ ۲۰۴)

عبدالله بن عباس (رض) دسمود په تفسیرکې فرمایلی دی :

هوالغناء بالیمانیة وکانو اذاسمعوا القران غنوا تشاغلا عنه .

اخرجه عبدالرزاق والبزاز وابن جریر والبهیقی .

ژباړه : (سمود) په یمانی ژبه کې سندروته وایي کله چې په مشرکینو قرانکریم واوریدی نودځان مشغوله کولو په موخه بی ئی سندری ویل پیل کړه .

روح المعانی (۲۷\ ۷۲)

سنن بهیقی (۱۰ \ ۲۲۳)

تفسیرابن جریر (۴۷\۴۳\۴۴)

دیادونی وړده چې علامه هیثمی دسمود په تفسیر کې په سندرو ویلو سره دعبدالله بن عباس (رض) څخه رانقل کړی دی بیا ئی ویلی دی : رواه البزارورجاله صحیح .

مجموع الزوائد (۷\ ۱۱۶)

دلغت نوموتی پوه علامه ابن درید په جمهرة الغة کې وپورتنی خبری ته په څرګند ډول ګوته نیولی ده اوبیا ئی لیکلی دی : ددې ترڅنګ چې سمود سندرو ته وائی ، سمود هرهغه شی په معنی هم راغلی دی چې غافله کونکی وی اویا دلوبی په ډول پاڅیدونکی وی .

جمهرة الغة (۲ \ ۶۶۵)

دپورتنی ایات تفسیراوشان نزول ته که سالم فکر په پوره ډول ځیرسی په ښکاره ډول معلومیږی چې سندری دغفلت ،ناپوهی اوتکبر دلیل دی ځکه مشرکانو داکار کوی چی الله(ج) ئی په شان کې پورتنی ایات نازل کړی .

دتصوفوپه اسمان کې ځلانده ستوری اوسترزاهد علامه سهروردی دموسیقی په حرمت کې دری ایاتو نه رانقل کړی دی .

وګوری : عوارف المعارف الباب الثالث والعشرون فی القول فی السماع ردا وانکارا (۱۸۷)

همدا ډول الله (ج) دسپيڅولوانسانانو دصفاتو په لړکي فرمايی :

لايشهدون الزور (سورة القمان ۷۲)

ژباړه : هغوی په بی ګټوخبرو کي نه شامليږی .

په پورتنی ايات کي چي د(زرو) لفظ راغلی دی اوالله (ج) يي دسپيڅلوانسانانو څخه نفی کوی په تفسيرکي يي محمد بن حنفية اومجاهد ليکی : زور وموسيقی ته وايی .

کف الرعاع . ابن حجرالمکی مطبوع بهامش الزواجر (۱۳۹)

اوعلامه سيوطی هم ورته قول په درالمنثور کي \۵\۸\ کي دحسن اوابوحجاف څخه رانقل کړی دی .

امام ابوبکر جصاص دپورتنی ايات په تفسيرکی ليکی :

عن ابی حنيفة (رح) الزور الغناء .

ژباړه : ابوحنيفة (رح) څخه روايت سوی دی چي زور سندری ويل دی .

احکام القران\۳ \۴۲۷\

****

موسيقی رسول الله (ص)حرامه ګرځولی ده

لکه چي دهرمسلمان وزړه ته تيره ده چي دبشريت ورستی ستر لارښود حضرت محمد(ص) دی دالله تعالی (ج) رضا ، ددوزخ نجات ، جنت ته تلل اوددنيا اواخرت برياوی درسول الله (ص) په پيروی کي مسيرکيدای سی يعنی که څوك کامله نيکمرغی غواړی نوپه هغه څه دی عمل وکړی چي رسول الله (ص) امرورته کړی دی اودهغه څه څخه دي منعه وکړی چي رسول الله (ص) منعه تری کړی وی لکه څرنګه چي دموسيقی په قران کي وځيرله اومعلومه سوه چي موسيقی قران حرامه کړی ده همدا ډول سترلارښود حضرت محمد (ص) هم موسيقی حرامه کړی ده که څه هم دموسيقی دحرمت (نارواوالی) لپاره ډيرحديثونه سته خودبيلګی په ډول به ځينی حديثونه رانقل کړو .

۱_ رسول الله (ص) فرمايی :

عن ابی عبدالرحمن بن غنم قال : حدثنی ابوعامر اوابومالك اشعری رض)انه سمع النبی (ص يقول ليکونن من امتی اقوام يستحلون الحر والحريروالخمر والمعازف (اخرجه البخاری فی الاشربة) وفی لفظ : يشربن ناس من امتی الخمريسمونها بغيراسمها يعزف علی رؤسهم باالمعازف والمغنيات يخسف الله بهم الارض ويجعل منهم القردة والخنازير.

رواه ابن ماجة وقال عن ابی مالك اشعری رض)ولم يشك .

منتقی الاخبار (۹۶ ج\ ۷)

ژباړه : دعبدالرحمان بن مغنم څخه روايت دی : نوموړی فرمايی : ما دابوعامر اويا دمالك اشعری رض)څخه واوريدل چي ده درسول الله (ص څخه اوريدلی وه چي ارشاديي فرمايه : نژدی ده چي زما په امت کي به داسی خلك پيداسی چي زنا ، وريښم

، شراب اوموسيقی به روابولی . په یوه روایت کې داسی راغلی دی : نژدی ده چې زما په امت کې به داسی خلک پیداسی چې شراب به چیښی اوپه بل نامه به یې نوموی په سرونو باندی به یې سندرغاړی سندری وایی څښتن تعالی (ج) به داسی خلك په مځکه ننه باسی اوبنی به یې دخنزیرانو اوبیزوګیانوپه څیرکړی .

نوموړی حدیث دسنن ابی داؤد ترڅنګ ابن حبان هم روایت کړی دی .

مواردالظمان الی زوائد ابن حبان کتاب الاشربة باب فمن یستحل الخمر

صفحه (۳۳۶)

صحیح بخاری کتاب الاشربة باب ماجاء فی من یستحل الخمر ویسمیه بغیراسمه جلد دوهم صفحه (۸۳۷)

ابن ماجة کتاب الفتن باب العقوبات صفحه (۳۰۰)

اغاثة الهفان جلد لومړی صفحه (۲۶۱)

روښنائی : په پورتنی حدیث کې رسول الله (ص) دوی خبری وښودلی لومړی

داچې موسیقی حرامه ده دوهم داچې موسیقی اوریدل کبیره ګناه ده ځکه دصغیره ګناه په کونکی باندی دومړی عذاب نه راځی داهغه حدیث دی چې فقهاء کرام دې ډول حدیث ته قوی دلیل وایی . ځکه پورتنی حدیث په صحیح سند رسول الله(ص) ته رسیدلی دی کوم کسانو چې دځپلی شومی لاری دموندلو په موخه نوموړی حدیث ضعیف بولی اویواځی ئی دبخاری څخه روایت کوی اوبیائی په یوډول ضعیف تثبیتوی نوموړی کسان خولومړی په حدیثوکې لږه مطالعه لری ځکه پورتنی حدیث یواځی بخاری نه دی روایت کړی بلکی لکه مخکی چې موږویل نورو دحدیثوکتابونو په قوی سندونو سره روایت کړی دی . دویم داچې نوموړی کسان دبخاری په روایت هم ندی پوه اودبخاری دغه روایت هیڅ ضعیف ندی داچې ولی ؟ ددلیل لپاره تیروپاڼو ته مراجعه وکړی بیاځلی (تکرار) به مو وخت ضائع کړی ځینی خلګ بیا دځپلی شومی موخی دترلاسه کولو له امله دپورتنی حدیث یولاړورکونکی تاویل کوی چې هیڅ اصل اوبنسټ نه لری داچې ولی ؟ ددلیل لپاره وګوری :

اسلام اورموسیقی صفحه (۱۲۶)

۲- رسول الله (ص) فرمایی :

عن ابی هریرة (رض) ان رسول الله (ص) قال : یمسح قوم من امتی فی اخرالزمان قرددة وخنازیرقالوا یارسول الله (ص) امسلمون هم ؟ قال : نعم یشهدون ان لااله الاالله وانی رسول الله ویصومون ، قالوافمابالهم یارسول الله ؟ قال : اتخذوالمعازف والقینات والدفوف وشربوا هذه الاشربة فباتوا علی شرابهم ولهوهم فاصبحوا وقدمسخوا .

رواه مسدد وابن حبان ، کف الرعاف جلدلومړی صفحه (۲۲۰)

ژباړه : دابوهریرة (رض) څخه روایت دی : دی مبارک فرمایی : رسول الله (ص) فرمایلی دی : په اخره زمانه کې به زما په امت کې ځینی قومونه مسخه سی دبیزوګیانواوخنزیرانوپه بڼه به بدل سی اصحابوکراموپوښتل : یارسول الله ایا دوی به مسلمانان وی ؟ رسول الله (ص) وفرمایل : وو دوی به شاهدی ورکوی چې دالله (ج) پرته بل لایق دعبادت نسته (اوشاهدی ورکوی) چې زه دالله (ج) رسول یم اوروژی نیسی . اصحابو وبوښتل : یارسول الله څه به دوی ته پیښه وی (یعنی دوی به ولی دداسی برخلیک سره مخ وی) ؟رسول الله (ص) وفرمایل: دوی به موسیقی (اوریدل) دسندرغاړو ښځو (موسیقی اوریدل) دځان لپاره عادت ګرځولی وی اوشراب به چیښی یوه شپه به دوی په شراب چیښلو اولهولعب تیره کړی وی کله چې سهار سی دوی به مسخه سوی وی

۳- رسول الله [r] فرمایی :

عن علی بن ابی طالب رض قال : قال رسول الله (ص اذا فعلت امتی خمس عشرة خصلة حلت بها البلاء وفیه واتخذ القینات والمعازف .

رواه ترمذی . منتقی الاخبار وسنن ترمذی جلد اول صفحه (۴۴)

ژباړه : دحضرت علی کرم الله وجهه څخه روایت دی : ده مبارک فرمایلی دی : چې رسول الله rوفرمایل : کله چې زما په امت کې پنځلس خویونه پیدا سول نو دبلاوو نزول به پیل سی رسول الله rددغه پنځلسو څخه موسیقی اوسندرغاړی ښځی دودیدل هم وشمیرل .

۴- رسول اللهr فر ما یی : عن سهل بن سعد قا ل :قال رسول الله r یکون في هذه الامه خسف و مسخ وقذ ف قیل ومتی ذا لک یا رسول اللهr ؟ قال اذا ظهر ت القینا ت وا ستحلت الخمر .

رواه عبد بن حمید و الفظ له وابن ما جه مختصر ا .

سنن ابن ما جه کتا ب الفتن باب الخسوف (۳۰۴)

ژبا ړه : د حضر ت سهل بن سعدtڅخه روایت دی: دی مبا رک فرماېي :رسول الله r وفر ما یل : وې به په دې امت کې په مځکه ننوتل ،په حیوانی بڼو، اوښتل ،او د ډبرو اوریدل ،یو چا وپوښتل :دا به کله وي یا رسول الله ؟ رسول اللهr و فرما یل :کله چې سند ر غا ړي ښځي ځر ګندی سوې او خلګو شرا ب حلال وګڼل .

دا چې مو ضوع مو ډیره نو ي اوږد ه کړي ویلای سو چې دموسیقی دحرمت لپاره ډیراحادیث راغلی دی چې دهغو ټولو یوځای کول پدې وړکوټی رساله کې ګران کار دی دکوم چا چې په پورتنی حدیثونو باندی دباور پیمانه نوی ډکه سوی کولای سی چې نور حدیثونه اونورموثق دلایل دلنډی لاری په اسلام اورموسیقی صفحه (۱۲۴) کې اوپه جواهرالفتاوی لومړی ټوک صفحه (۵۵۷) ترلاسه کړی ، که پورتنی کتابونه نسی پیداکولای نوداعتماد لپاره دی لاندی معتمد کتابونه مطالعه کړی ترڅو ټول هغه حدیثونه یی دذهن تراوکمنی تیرسی چې دموسیقی دحرمت لپاره ذکرسوی دی :

بخاری جلد اول صفحه (۸۳۷)

ابن ماجة صفحه (۳۰۰)

اغاثة الهفان جلد اول صفحه (۲۶۱)

نیل الاوطار جلد اتم صفحه (۹۷)

نیل الاوطار جلد اتم صفحه (۱۰۰)

ابن حبان صفحه (۳۳۶)

ترمذی \ ۲\۴۴\ ،

کف الرعاع \ ۱۰\ ۱۱\ ،

کف الرعاع جلد اول صفحه (۱۵)

منتقی الاخبار وسنن ترمذی جلد اول صفحه (۴۴)

سنن ابن ماجه باب الخسوف \ ۳۰۴\(ابن ابی الدنیا فی ذم الملاهی)

مسند احمد جلد دوهم صفحه (۸)

مسند احمد جلد دوهم صفحه (۱۵۸)

مسند احمد جلداول صفحه (۲۷۴)

مسند احمد جلد دریم صفحه (۴۳۳)

مسند احمد جلد پنځم صفحه (۲۶۸)

مسند احمد جلد شپږم صفحه (۱۵۰)

ابوداؤد کتاب الادب باب کراهیة الغناء والزمر جلد دوهم صفحه (۶۷۴)

ابوداؤد کتاب الاشربة باب ماجاء فی السکر جلد دوهم صفحه (۵۱۹)

سنن ابی داؤد کتاب الاشربة باب فی الادعیة جلد دوهم صفحه (۵۲۰)

مسند ابی داؤدالطالیسی صفحه (۵۵)

ابوداؤد جلد څلرم صفحه (۴۳۵)

بهیقی باب ماجاء فی ذم الملاهی من المعازف والمزامیر جلد اول صفحه(۲۳۱)

بهیقی جلد لسم صفحه (۲۲۲)

کنزالعمال جلد اوم صفحه (۵۳۵)

مسلم جلد دوهم صفحه (۲۰۲)

والله اعلم بالصواب

****

موسیقی په څلورو مذهبوکې درواوالی لاره نلری

درنولوستونکو لکه مخکی چې موپردې خبره ډیراسرار وکړی چې افغانی ټولنه یوه حنفی مذهبه ټولنه ده یواځی هغه خبری ورته داعتماد لاره خپلوی چې حنفی مذهب پریکړه پری وکړی خوپه تاسف سره باید ووایم چې په معاصروخت کې یوه لیکوال دموسیقی درواوالی لپاره ځینی داسی نکات راجمعه کړی دی چې دڅلورومذهبونو څخه وتلی دی اوکه یې دیوه مذهب دیوه عالم نظر راوړی وی هغه دلیکوال مدعی نه ثبتوی ځکه هغه عالم پریوه اند وی خودی دهغه عالم دوینا څخه بل شی ثبوتوی ځکه امام ربانی (رح) فرمایی :

دموسیقی په رواوالی هیڅ فقیه قول ندی کړی اونه یې یوفقیه روابولی .

المکتوبات جلد اول دمکتوب شمیره (۲۶۶)

اوس که پدې فکرکې سو چې په څلورو مذهبوکې څنګه درواوالی لاره نسته ؟ نوپه خپل وارسره به دڅلورومذهبونو علماؤنظریات په لږه پیمانه راواخلو ترڅو داعتماد تنده موړی ماته سی .

موسيقى دحنفى مذهب له انده

مخکی تردې چې دحنفی مذهب دعلماؤ وېناوی رانقل کړو ستاسو پاملرنه یوه لنډکی مشهورحکایت ته راګرځوم چې (الاشباه والنظایر) رانقل کړی دی اودسیدنا امام ابوحنیفة (رحمة الله علیه) مذهب انځوروی : یوه ورځ چې سید ناامام ابوحنیفة (رحمة الله علیه) یوه باغ ته سیل لپاره راوتلی وو نو پرلاری مشهور قاضی ابی لیلی ورسره مل سو دلاری په اوږدو کې دداسی ښځو سره مخامخ سو چې سندری یې ویلی خوکله چې هغو ښځو دغه سپیڅلی مخور علمآؤ ولیدل نوچپ سوی امام ابوحنیفة (رحمة الله علیه) چې ورته رانژدی سونو ورته وې ویل : احسنتن (یعنی ښه مووکړه) دڅه وخت په تیریدو سره قاضی ابن ابی لیلی ته ددعوې یوه مقدمه راغله چې داامام ابوحنیفه (رحمة الله علیه) دشاهدی ورکولو پکښې اړتیا وه کله چې امام ابوحنیفة (رحمة الله علیه) شاهدی ته حاضرسو نوقاضی ابن ابی لیلی ورته وویل : اې استاده ! ستا شاهدی نه قبلیږی ځکه تا په هغه ورځ وسندرغاړو ښځو ته وویل چې ښه مو وکړه ځوک چې داسی کوی شاهدی یې دقبولیت وړنده امام ابوحنیفة (رحمة الله علیه) ورته وویل : ماوښځو ته پرسندرو ویلو ښه ندیویلې ځکه دا فاسق عمل دی بلکی ما وښځوته پرچوپتیا ښه وویل یعنی داچې تاسو دسندرو څخه چوپ سواست دامو ښه کاروکړی .

الاشباه والنظایرصفحه (۶۵۰)

که دامام ابوحنیفة (رحمة الله علیه) وپورتنی وینا ته ځیرسی یقینا ښکاری چې دده په اند موسیقی اوسندری هیڅ ندی روا .

دهدایې مؤلف لیکی : دسندرغاړی شاهدی نه قبلیږی ځکه خلګ دکبیرې ګناه لپاره یوځای کوی . هدایه ، کتاب الشهادات جلددریم صفحه(۱۶۲)

دهدایې دمؤلف دپورتنی قول په تشریح کې دسندرو اوموسیقی په اړه محقق ابن همام څوصورتونه بیان کړی دی چې زموږ دموضوع اړوند یې دخبرو نچوړ په لاندی ډول دی :

څرنګه چې ښاغلی مؤلف صاحب عمومی سندرغاړی دشاهدی ورکولو څخه بی برخی کړی دی مګر حقیقت دادی چې دهغه سندرغاړی شاهدی نه قبلیږی چې سندری دموسیقی سره وایی اویاداسی سندری وایی چې موسیقی نوی ورسره مګرناوړه شعرونه وی لکه دښځو صفت اویا دشرابو بیان پکښې سوی وی. هغه شعرونه په ښایسته اواز سره ویل چې ناوړه نوی اوموسیقی نوی ورسره هغه پروانکوی .

فتح القدیر جلد شپږم صفحه (۳۶)

نوکله چې دبې موسیقی سندرغاړی شاهدی نه قبلیږی نودموسیقی والابه څه حال وی اوګناه به یې څومره وی ؟

علامه کاسانی لیکی : کوم سندرغاړی چې پرځان باندی دسندرو ویلو لپاره خلګ راټولوی ترڅو دده دسندرو څخه خوند واخلی نوموړی سندرغاړی عادل ندی یعنی شاهدی یې نه قبلیږی که څه هم شراب نه چیښی اوکه یې داسی شعرونه په ښایسته اواز ویل چې غیرشرعی الفاظ نه وه پکښې اوموسیقی نه وه ورسره پروانکوی نوموړی عالم زیاتوی : دهغه موسیقی اوریدل چې په خپل ځان کې بده وی لکه ډول ، رباب ، (ځای ناستی یې لکه اوسنی کیبوردی کمپوز) اویادوی ته ورته نورشیان ، اوریدل اوویل یې حرام دی ، اوکوم شیان چې په خپل ځان کې ناوړه نوی لکه زنګ (یالکه اوس دځینو بې سروزه تلیفونو زنګونه اویا ددرسی ساعت دبدلیدو زنګونه) ، پروانکوی .

بدایع اوصنایع جلد شپږم صفحه (۲۶۹)

فتح القدير ليكى : پوه سه چي موسيقى په ټولو دينونو كي حرامه ده .

فتح القدير جلد شپږم صفحه (۴۸۱)

ردالمحتار دابى هريرة (رضى الله عنه) روايت رانقلوى چي رسول الله r وفرمايل : موسيقى اوريدل ګناه ده ، ورته كښيناستل فسق دى اوخوند پرى اخستل كفردى .

ردالمحتار جلد پنځم صفحه (۲۲۳) .

نيل الاوطار جلد اتم صفحه (۱۰۰)

الله (جل جلا له) دسپيڅلو انسانانو داوصافو دبيان په تعقيب فرمايى :

لايشهدون الزور . (سورة الفرقان الاية ۷۲)

ابوبكر جصاص دابوحنيفة (رحمة الله عليه) څخه دپورتنى ايات په تفسير كي داسى روايت كوى : د (زور) لفظ چي الله (جل جلاله) يادكړى دى موخه ځنى غناء ده .

احكام القران جلد دريم صفحه (۴۲۸)

دابوحنيفة (رحمة الله عليه) دپورتنى تفسير څخه په ښكاره معلوميږى چي دده په اند موسيقى حرام شى دى نوله دى امله يى الله (جل جلاله) دسپيڅلو انسانانو څخه نفى كوى .

موسيقى دشافعى مذهب له انده

دهند دنيمى وچي (برصغير) سترعالم مفتى محمد شفيع صاحب په خپل كتاب (اسلام اورموسيقى) په صفحه (۳۱۲) كي ليكى : دټولو شوافعو علماؤ پردې اتفاق دى چي هغه شعر په ښكلى اواز ويل چي غيرشرعى الفاظ پكښى وى اوشهوانى قواوى راپاروى حرام دى همدا ډول هغه موسيقى بيله شعره چي مستى په انسانى وجود كي پيداكوى حرامه ده اودشوافعو علماؤ پردې اتفاق دى چي غزل دنامحرمى ښځى يا لغړزنى هلك څخه مطلقا حرام دى كه څه هم په پرده كي وى لكه معاصره موسيقى چي په افغانى ټولنه كي دود ده اوپه كيسټونو اوسيډيانو كي خرڅيږى ځكه دشافعى مذهب ستر عالم امام غزالى رح دموسيقى اوپه ښكلى اواز دشعرونو په اړه ليكى : هغه شعر ويل حرام دى چي غيرشرعى الفاظ پكښى وى لكه پوچ اورد ، بى حيا الفاظ ، دالله جل جلاله يا درسول الله صلى الله عليه وسلم ، يا داصحابو بد اويا دښځو صفت پكښى وى كه څه هم موسيقى نوى ورسره امام غزالى رح زياتوى : دوهم هغه موسيقى دشعر پرته ږغول حرام دى چي شهوانى قوه راپاروى او سندرغاړى يي استعمالوى لكه رباب ، ډول ، شپيلى اوداسى نور دريم دښځي اويا لغړزنى هلك شعر ويل په ښكلى اواز سره حرام دى كه موسيقى ورسره وى اوكه نوى ورسره ځكه ددوى داواز څخه دنورو شهوت پورته كيږى . څلورم هغه كس ته موسيقى اوريدل حرام دى چي جنسى غوښتنى باندى برلاسى وى لكه دنوى ځوانى پرمهال اوداسى نوروختونه . پنځم هغه عام سړى ته په ښكلى اواز شعرونه اوريدل ندى روا چي خپل زيات وخت پرى ضايع كوى اوكه يى لږ وخت وركاوه نوپروانكوى البته چي دوديزه موسيقى ورسره نوى لكه رباب ، ډول اوداسى نور ځكه چي نوموړى موسيقى امام غزالى رح استثناء كړي

احياء العلوم جلد دوهم صفحه (۲۵۰)

دامام غزالى رح دپورتنى تحقيق څخه معلومه سوه چي يواځي موسيقى اوريدل ندى روا ځكه موسيقى چي افغانى ټولنه دموسيقى په نامه پيژنى هغه موسيقى امام غزالى رح حرامه ګرځولى ده اونه شعر دموسيقى په ملنه روادى اونه دښځو په اواز كي شعر اوريدل روادى اونه دلغړزنو شعر اوريدل روادى حاصل داچي په معاصروخت كي چي كومى موسيقى موږاورو يايي وينو داريدلو لپاره يى په شافعى مذهب كي هيڅ جواز نسته .

موسیقی دامام ما لک (رح) دمذهب له انده

(المدونة الکبری) چې دمالکی مذهب یومعتمد اوبنستیز کتاب دی دامام مالک رحمة الله علیه نظردموسیقی په اړه په ښکاره ټکو کې څرګند کړی دی په نوموړی کتاب کې امام سحنون بن سعید دخپل استاذ عبدالرحمان بن قاسم عتقی څخه پوښتلی دی : ایا امام مالک رحمة الله علیه غناء روا بلله ؟ استاذ په جواب کې ورته لیکلی دی : امام مالک رحمة الله علیه دقران تلاوت لاپه ښکلی اواز مکروه ګڼی نو شعر ویل په غناء سره خو بیخی مکروه بولی ، همد اډول نوموړی کتاب زیاتوی : چې دامام مالک رحمة الله علیه په اند موسیقی هم مکروه ده لکه ډول رباب ، شپیلی اوداسی که څه هم دواده اوښادی پرمهال وی .

المدونة الکبری ، باب فی اجارة دفاف والشعر والغناء جلد یوولسم

صفحه (۶۳) .

علامه محمد بن محمد دمالکیوو علماؤ نظر دموسیقی په اړه داسی بیانوی : په ښکلی اواز شعر ویل دموسیقی پرته جایز دی اودموسیقی سره مل مکروه دی نوموړی عالم زیاتوی : چې دمالکیوو دځینو علماؤ په آند حرام دی دلته که څه هم دمکروه لفظ ذکر سوی دی خو موخه ځینی حرمت دی ځکه کله ، کله دمکروه څخه حرام اراده کیږی .

مذاهب الجلیل ، جلد څلورم صفحه نهمه .

موسیقی دحنبلی مذهب له اند ه

علامه ابن جوزی رح دحنابلو فقهاؤ نظردموسیقی په اړه داسی بیان کړی دی : دامام احمد بن حنبل رح علماء پدې اند دی چې دسندرغاړی اورقاص یعنی نڅا کونکی شاهدی نه قبلیږی .

تبلیس ابلیس صفحه (۳۰۰)

دحنبلی مذهب مشهور عالم علامه علی بن سلمان مرادوی لیکی : شعر په ښکلی اواز اوریدل دموسیقی پرته بی ګټی کار دی اودموسیقی سره مل اوریدل حرام دی . الانصاف جلد دوولسم صفحه پنځمه .

ښاغلی مرادوی زیاتوی : چې صاحب دفروع ویلی دی : غناء مکروه ده مګر زیاتو علماؤحرامه بللی ده اوصاحب ترغیب ویلی دی : چې زیات علماء پردوهم قول باندی دی یعنی پردې باندی چې غناء حرامه ده .

الانصاف جلد دوولسم صفحه پنځمه .

نوکله چې یوازی غناء یعنی په ښکلی اواز شعر ویل حرام یامکروه سوه نودهغه شعر به څه حال وی چې موسیقی ورسره مل وی په هرصورت حاصل دادی چې موږ ولیدل چې دڅلورو ریښتینو مذهبونو کتابونو پرموسیقی باندی بندیز لګولی دی په هیڅ مذهب کې ورته دجواز لاره نسته نوکوم شی چې په څلورو مذهبوکی منعه وی اویوڅوک یی دجواز لاره لټوی زما په اند داسی لاری لټول تخریب دی الله جل جلاله دې ، دی اوموږ تولـه دتخریب څخه وساتی په ځانګړی توګه هغه تخریب چې په دین کې وی .

والله اعلم بالصواب

******

دموسیقی اوریدونکی لپاره عذاب

دایوڅرګند حقیقت دی چي څوک دڅښتن تعالی جل جلاله اطاعت کوی الله جل جلاله اجر ورکوی اوڅوک چي معصیت کوی الله جل جلاله عذاب ورکوی چاته چي یي خوښه سی څوک چي موسیقی اوری درسول الله صلی الله علیه وسلم دښوونی پربنسټ ویلای سو چي الله جل جلاله عذاب ورکوی ترڅو توبه ونه باسي اوالله جل جلاله بخښنه ورته ونه کړی ځکه رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی : دابی هریره رضی الله عنه څخه روایت دی : چی رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی : دموسیقی اوریدل ګناه ده ورته کښیناستل فسق دی اوخوند پری اخستل کفردی .

رواه محمد بن اسحاق نیل الاوطار جلد اتم صفحه (١٠٠)

په پورتنی حدیث کي چي دکفرلفظ راغلی دی موخه ځنی دنعمت ناشکری ده

درمختار جلد پنځم صفحه (٢٢٣)

دحضرت عبدالله بن مسعود رضی الله عنه څخه روایت دی چي یوه شپه درسول الله صلي الله علیه وسلم په غوږ کي دیوې سندری ږغ راغلی رسول الله (صلی الله علیه) وسلم دری ځلی وفرمایل : ددغه سندری ویونکی لمونځ نه قبلیږی ، ددغه سندری ویونکی لمونځ نه قبلیږی ، ددغه سندری ویونکی لمونځ نه قبلیږی .

نیل الاوطار جلد اتم صفحه (١٠٠)

دانس اوعائشي (رضی الله عنهما) څخه روایت دی : بیشکه نبی (صلی الله علیه وسلم) وفرمایل : دوه اوازونه دی چی په دنیا اواخرت کي لعنت باندی دی : یودېول اوموسیقی ږغ دی چي دخوشحالی پرمهال وی اودوهم دویرکولو ږغ دی چي دغم پرمهال وی .

رواه بزاز وابن مردویه والبهیقی وذکره الکنز عن الضیاء ایضاً کنزالعمال جلد اوم صفحه (٣٣٢)

دحضرت ابوامامة (رضی الله عنه) څخه روایت دی : چي ده مبارك فرمایلی دی : کوم سړی چي دسندری اوازپورته کړی څښتن تعالی (جل جلاله) دوه شیطانان راواستوی دنوموړی سندرغاړی پراوږو کښینی اوپرځیګر یي پښی ترهغه وخته ښوروی ترڅودسندری ویلو څخه چوپ کیږی .

اخرجه ابن ابی الدنیا اوابن مردویه ، ورواه طبرانی باسانید ورجال وثقوا وضعفو ا . مجمع الزوائد ، جلد دریم صفحه (١٣٠)

عبدالله بن مسعود (رضی الله عنه) فرمایی : پرسندری ویونکی اوپرهغه چا چی سندری ورته ویل کیږی دالله (جل جلاله) لعنت دی .

اخرجه ابن ابی الدنیا والبهیقی فی شبعه .

محدث ضحاك فرمائی : سندری دمال تاوانول دی اودالله (جل جلاله) ناراضی ده .

روح المعانی جلد : یوویشتم ، صفحه (٢٨)

******

(رقص (نڅا

الله (جل جلاله) دانسانی ژوند موخه عبادت ټاکلی دی څوك چي تراصلی هدف تیریږی اوپه ناوړه اوبېګټو کارونو اخته کیږی ښکاره خبره ده چي دالله (جل جلاله) دټاکلی موخی څخه سرغړونه ده . کله چي به یوڅوك دالله (جل جلاله)

دسرغړونی په صورت کې دالله (جل جلاله) رضا (خوښی) ترلاسه کړی ؟ نڅا هغه کړنه ده چې داسلام دپیل څخه تراوسه پوری چې کوم صحابه ، تابعین ، تبع تابعین ، محدثین ، مفسرین ، متفرقه علمآء اوټول صالحین کسان راغلی دی دهیچا څخه دغه ناوړه کړنه نه ده ثابته سوی اونه دیوه مذهب لخوا درواوالی اجازه ورکړل سوی ده په ځانګړی توګه په حنفی مذهب کې یې هیڅوك ثبوت نه سی وړاندی کولای چې دنڅا درواوالی اجازه یې ورکړی وی کوم څوك چې یې دجواز لاره لټوی په ښکاره دافغانی متدینی ټولنی چوپړ نه بلکی داټولنه یوه لوی انحراف ته هڅول دی که څه هم دنڅا دحرمت لپار ه ډیر دلائل سته خودلته به درسالی دوړوکوالی له امله په بیلګی بسنه وکړو .

امام ربانی رح لیکی : دنڅا اوموسیقی دجواز لپار هیڅ فقیه وینا نه ده کړی اونه یې دجواز لاره دځینو صوفیانو په وینا پیداکیدلای سی .

المکتوبات ، جلد : لومړی دمکتوب شمیره : (۲۶۶)

جواهر الفتاوی لیکی : رقص (نڅا) په قران اوحدیث کې حرام ښودل سوی دی څوك چې ناڅی(رقص کوی) دکبیره ګناه کونکی دی اوورته فاسق اوفاجر ویل کیږی .

علامه جوزی لیکی : دسندری ویونکی اونڅاکونکی شاهدی نه قبلیږی .

تبلیس ابلیس صفحه (۳۰۰)

والله اعلم بالصواب

کتبه : العبد الافقر الی عبد الهادی (حما د) \ ۱۵\۲ ۱۳۸۶\ هجری شمسی

ای خدایه ! کوچنی زوی عبدالمتین (حماد) ته می لوړ اوګټور علم ورنصیب کړی ای خدایه ! ته وینی چې کله په اخره شپه د کتاب کمپیوټری لیکنه بشپړی ده عبدالمتین جان دشپی تریوی بجی پوری داتو کالو په عمر ددینی مینی په موخه راسره ناست وواودخلاصیدو پرمهال یې دشکرویلو دعاکوله .

امین یارب العالمین

Download from: aghalibrary.com